

LBRIS

We know
books

Loredana TERC-VLAD

**REGIMUL JURIDIC
AL MINORITĂȚII
ÎN DREPTUL PENAL**

Cuprins

Prefață	9	
Introducere/ARGUMENT	15	
CAPITOLUL I		
CONSIDERAȚII INTRODUCATIVE CU PRIVIRE		
LA CAUZELE DE NEIMPUTABILITATE		21
Secțiunea 1. Trăsăturile esențiale ale infracțiunii.		
Prevederea faptei în legea penală.....		21
Secțiunea a 2-a. Vinovăția		31
Secțiunea a 3-a. Cauzele justificative		36
Secțiunea a 4-a. Cauzele de neimputabilitate.....		51
CAPITOLUL AL II-LEA		
MINORITATEA – CAUZĂ DE NEIMPUTABILITATE		69
Secțiunea 1. Minoritatea în dreptul penal.		69
Secțiunea a 2-a. Sancțiunile aplicabile minorilor care		
comit fapte penale.		77
CAPITOLUL AL III-LEA		
ASPECTE DE DREPT COMPARAT PRIVITOARE		
LA MINORITATE		91
Concluzii		96
BIBLIOGRAFIE		99

Introducere/ARGUMENT

De-a lungul timpului, conceptul de infracțiune a fost legat de devianță/delincvență, conceptul venind atât pe filieră religioasă/etică/morală, cât și pe filieră sociologică. Ideea de infracțiune nu este nouă în istoria umanității, prima infracțiune/crimă fiind săvârșită de către Cain care, mânat de invidie, îl ucide pe fratele său, Abel. Treptat, conceptul de infracțiune a evoluat, fiind analizat din perspectiva dualității bine-rău, moral-imoral etc. Între aceste două categorii filosofice este o legătură indestructibilă, răul fiind considerat absența binelui; ca valoare axiologică - și nu numai - binele reprezintă temelia devenirii societății, a oamenilor în general, fundamentul omului cizelat prin cultură și artă. Pentru a înțelege binele, trebuie să-l confruntăm cu opusul său, așa cum preciza însuși filosoful german Friedrich Nietzsche: binele și răul nu trebuie căutate în judecata teologică, ci în oameni, pentru că astfel cele două concepte pot servi ca fundament al judecăților morale ale omului, pentru că doar identificând natura binelui și a răului putem constata dacă umanitatea evoluează pe plan moral. Binele general este un acord între determinațiile reale ale comportamentelor umane, al faptelor și al situațiilor în care omul este pus; în acest sens, conotația pozitivă sau ideea de bine este redată prin

termeni precum: frumos, agreabil, adevărat, corect etc. Din perspectivă ontologică, binele poate fi înțeles ca determinant absolut al existenței sau ca fundament al existenței, după cum apreciază însuși Platon. Binele moral, în schimb, se apreciază în funcție de ceea ce este dezirabil sau ceea ce corespunde valorilor și normelor unei anumite societăți, acesta fiind și motivul pentru care binele este obiectul de studiu al eticii.

Încă de la antici, una dintre întrebări a fost: de ce oamenii fac uneori acțiuni imorale? Dacă este să ne referim la răspunsul lui Aristotel, atunci putem aduce în prim plan conceptul de *akrasia* (slăbiciunea voinței); filosoful mai sus citat considera că prin acest termen se traduce omul cu „deficit tipic de moralitate”¹.

Conceptul de rău poate fi abordat și din perspectiva sociologiei, însă de această dată înțeles ca devianță. Sociologia (sau fizica socială, cum a fost numită inițial) are în vedere condițiile sociale care determină omul să comită acțiuni antisociale. Fiind considerate fenomene complexe, devianța și delincvența sunt întâlnite la nivelul fiecărei societăți, indiferent de nivelul de dezvoltare, legislație, valori sau sistem politic etc. Plecând de la ideea că cele două concepte mai sus menționate sunt asemănătoare, totuși, este necesar să precizăm faptul că delincvența reprezintă una dintre formele acelea mai grave de comportament

¹ Socaciu, E., Vică, C., Mihailov, E., Gibea, T., Mureșan, V., Constantinescu, M., *Etică și integritate academică*, Editura Universității din București, București, 2018, p. 11.

pe care le poate avea o persoană, întrucât constă în abaterea de la normele sociale, încălcarea normelor legislative în vigoare, comiterea de infracțiuni de natură penală². Având în vedere natura unui astfel de comportament, devianța și delincvența au intrat în atenția mai multor discipline, printre care psihologia, sociologia, criminologia, dreptul civil sau dreptul penal, identificându-se astfel diferite comportamente deviante care se transpun în infracțiuni. Unele puncte de vedere susțin ideea conform căreia un comportament deviant este cauzat de însăși societatea din care face parte individul, în condițiile în care aceasta nu este capabilă să-i asigure acestuia satisfacerea nevoilor de bază: „comportamentul deviant devine astfel o „conduită care se abate în mod semnificativ de la normele stabilite pentru statusurile sociale ale oamenilor. Comportamentul deviant nu poate fi descris în mod abstract, ci trebuie legat de normele care sunt, din punct de vedere social, definite ca fiind adecvate și obligatorii moral pentru oamenii care ocupă diferite statusuri”³.

Devianța și delincvența sunt considerate abateri de la normele sociale ale unei comunități. În ultima perioadă, se constată o predispoziție a tinerilor de a comite fapte penale cu scopul de a fi validați din punct de vedere social/emoțional/

² Ailincăi N.M., Între devianță și delincvență – teorii ale cauzalității comportamentului deviant și delincvent, în *Universul Juridic Premium*, nr. 11, 2019, disponibil la adresa: <https://lege5.ro/gratuit/gm2tenbtgeyq/intre-devianta-si-delincventa-teorii-ale-cauzalitatii-comportamentului-deviant-si-delincvent>, consultat la data de 03.01.2024.

³ Merton, R.K. *Éléments de théorie et de méthode sociologique*, Editura Plon, Paris, 1965, p. 16.

financiar; aceste comportamente neconforme invită la dezbateri referitoare la statutul minorului în legislația actuală, la apărarea intereselor minorilor, la respectarea drepturilor și, implicit, la îndeplinirea obligațiilor corelative drepturilor aferente statutului de copil/minor etc.

În societatea actuală și mai ales după perioada pandemică, perspectiva generală în ceea ce privește comiterea de infracțiuni este una care invită la dezbateri cu privire la motivele care determină persoanele să comită acțiuni de tip infracțional. Nu este doar situația adulților, ci și aceea a minorilor indiferent de vârstă, datorită faptului că accesul la anumite conținuturi nu tocmai adecvate vârstei a determinat o creștere a activității infracționale. Pe lângă acestea, după finalizarea perioadei pandemice, relaxarea în ceea ce privește accesul la conținut video neadecvat vârstei, modelele și *influencerii* care arată un mod de viață lipsit de griji determină tot mai mulți adolescenți să caute metode ușoare de a se îmbogăți, de a se face cunoscuți, de multe ori încălcând legea.

În acest context, este necesar ca atât familia, cât și statul să intervină în educația viitorilor adulți, prin măsuri de prevenție, astfel încât să se reducă fenomenul infracțional în rândul minorilor.

Lucrarea de față a pornit de la situația specială de a încerca să prevină comportamentele cu tendință infracțională la nivelul instituției în cadrul căreia profesez. Abaterile disciplinare tot mai frecvente, lipsa de interes sau chiar nerespectarea

cu bună știință a legislației în domeniul învățământului, a regulamentelor interne m-au determinat să aleg această temă de cercetare cu scopul de a identifica atât comportamentele care atrage după sine sancțiuni de natură penală, cât și acele comportamente care, în viitor, ar putea fi demne de pedepse aplicabile din perspectivă penală. Pentru început, evidențiez aspectele legate de cauzele justificative și cauzele de neimputabilitate, care sunt acele situații pe care legiuitorul le are în vedere atunci când se pune problema încălcării unor drepturi sau libertăți ale persoanei. În acest sens, chiar dacă o faptă este prevăzută de legea penală și constituie infracțiune, legiuitorul român a îngăduit ca acestea să iasă de sub incidența legii, însă doar în anumite condiții.

Așadar, lucrarea este structurată pe trei capitole: în primul capitol am analizat cauzele de neimputabilitate și cauzele justificative legiferate în Codul penal actual. În acest context, și mai ales în contextul în care ar putea opera o cauză justificativă sau de neimputabilitate, trebuie analizate condițiile esențiale ale infracțiunii, respectiv prevederea în legea penală. În cel de-al doilea capitol, am analizat minoritatea – cauză de neimputabilitate și am evidențiat o serie de caracteristici specifice. Cel de-al treilea capitol este dedicat aspectelor de drept comparat, unde am analizat modul în care justiția din diferite țări europene acționează *vis-à-vis* de infracțiunile comise de minori.

Lucrarea „Regimul juridic al minorității în dreptul penal” beneficiază de o **metodologie** în cadrul căreia am

combinat metoda logico-deductivă, metoda istorică și metoda comparativă. Având în vedere amplitudinea subiectului, o singură metodă ar putea fi considerată insuficientă, motiv pentru care am optat pentru combinarea celor trei metode menționate mai sus.

Importanța temei de cercetare: fenomenul infracțional este din ce în ce mai accentuat în țara noastră, iar metodele de prevenție și combatere sunt de multe ori ineficiente. Există însă și situații în care infracțiunile sunt comise de minori, inclusiv sub vârsta de 14 ani, când aceștia nu răspund penal, dar și alte situații, când minorul poate răspunde penal.

Scopul constă în analizarea cauzelor justificative și de neimputabilitate, pentru ca ulterior să se analizeze conceptul de minoritate din perspectiva dreptului penal, dar și al măsurilor preventive privative și neprivative de libertate ale minorilor care comit infracțiuni, atât în România, cât și în țări din Europa.

Obiectivele cercetării sunt: analiza legislației cu privire la cauzele justificative și de neimputabilitate, măsuri cu privire la combaterea infracționalității juvenile care constau în prevenție, educație, etc.

Lucrarea de față își propune o abordare transdisciplinară a conceptului de infracționalitate/delincvență juvenilă în cadrul căreia am adus elemente din domeniul dreptului, dar și al sociologiei juridice, cu scopul de a contura un tablou care să exprime nevoia de a combate astfel de comportamente nedorite în rândul minorilor.

Capitolul I

CONSIDERAȚII INTRODUCȚIVE CU PRIVIRE LA CAUZELE DE NEIMPUTABILITATE.

Capitolul de față are ca scop prezentarea unei imagini de ansamblu asupra cauzelor de neimputabilitate. În vederea realizării acestui demers, am considerat oportun ca mai întâi să realizez o trecere în revistă a conceptului de infracțiune, cu trăsăturile specifice care reies din definiția dată de Codul penal, pentru ca, ulterior, să analizez conceptul de vinovăție, dar și cauzele justificative și de neimputabilitate.

Secțiunea 1

Trăsăturile esențiale ale infracțiunii. Prevederea faptei în legea penală

Nullum crimen, nula poena sine lege reprezintă principiul legalității incriminării, în sensul că o persoană care săvârșește o faptă prevăzută de legea penală și prin care se pun în pericol anumite valori sociale protejate este pedepsită conform prevederilor legale, adică doar atunci când o dispoziție legală descrie în ce condiții acea faptă este considerată